

Державний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Студентки 5 курсу, 11 групи,
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
освітньої програми «Публічне
управління та адміністрування»

Федоренко
Анни
Станіславівни

(підпис студента)

Науковий керівник
к.держ.упр.

Динник
Ірина
Петрівна

(підпис керівника)

Гарант освітньої програми
к.держ.упр.

Динник
Ірина
Петрівна

(підпис гаранта)

Київ 2023

Державний торговельно-економічний університет

Факультет економіки, менеджменту та психології
Кафедра публічного управління та адміністрування
Освітній ступінь: бакалавр
Спеціальність: публічне управління та адміністрування
Освітня програма: публічне управління та адміністрування

Затверджую
Зав. кафедри

«30» грудня 2022 р.

Завдання на випускню кваліфікаційну роботу студентці Федоренко Анні Станіславівні

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи: «Реалізація державної політики в сфері екологічної безпеки»

Затверджена наказом ректора від «14» грудня 2022 р. № 3416

2. Строк здачі студентом закінченої роботи: 01.02.2023

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи

Метою роботи є обґрунтування й розробка пропозицій щодо напрямів удосконалення реалізації державної політики в сфері екологічної безпеки.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають у процесі реалізації державної політики в сфері екологічної безпеки.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні основи реалізації державної політики в сфері екологічної безпеки.

4. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

1.1 Сучасний стан та тенденції розвитку екологічної безпеки в Україні

1.2 Аналіз факторів впливу на забезпечення екологічної безпеки в Україні

РОЗДІЛ 2. УДОСКОНАЛЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

2.1 Механізми реалізації державної політики в сфері екологічної безпеки

2.2 Напрями удосконалення реалізації державної політики в сфері екологічної безпеки

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

5. Календарний план виконання роботи

№ пор.	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	Визначення напрямку дослідження та затвердження теми випускної кваліфікаційної роботи	До 24.11.2022	24.11.2022
2	Складання плану та підготовка індивідуального завдання для виконання випускної кваліфікаційної роботи	До 30.12.2022	30.12.2022
3	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису першого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 10.01.2023	10.01.2023
4	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису другого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 20.01.2023	20.01.2023
5	Представлення закінченої випускної кваліфікаційної роботи	До 27.01.2023	27.01.2023
6	Підготовка письмового відгуку на випускну кваліфікаційну роботу	До 01.02.2023	01.02.2023
7	Зовнішнє рецензування випускної кваліфікаційної роботи	До 01.02.2023	01.02.2023
8	Проведення попереднього захисту випускних кваліфікаційних робіт	01-02. 06.2023	01-02. 06.2023
9	Вирішення питання про допуск випускної кваліфікаційної роботи до захисту	До 10.02.2023	До 10.02.2023
10	Направлення випускної кваліфікаційної роботи із зовнішньою рецензією у ЕК для захисту	За графіком	За графіком

6. Дата видачі завдання «30» грудня 2022 р.

7. Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи

(прізвище, ініціали, підпис)

8. Гарант освітньої програми Динник І.П.

9. Завдання прийняв до виконання студент Федоренко А.С

10. Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи:

Випускна кваліфікаційна робота написана на актуальну тему.

В умовах розвитку сучасного державотворення зростає роль держави в формуванні та реалізації екологічної політики, серед головних завдань якої є стабілізація і поліпшення екологічного стану території країни шляхом реалізації державної екологічної політики за інтегрованим підходом соціально-економічного розвитку України для забезпечення переходу до сталого розвитку та впровадження екологічно збалансованої системи природокористування.

У випускній кваліфікаційній роботі студенткою розглянуто сучасний стан та тенденції розвитку екологічної безпеки в Україні; проаналізовано фактори впливу на забезпечення екологічної безпеки в Україні; охарактеризовано механізми реалізації державної політики в сфері екологічної безпеки; сформульовано пропозиції щодо визначення напрямів удосконалення реалізації державної політики в сфері екологічної безпеки.

Зміст випускної кваліфікаційної роботи підпорядкований поставленій у роботі меті. Проведений аналіз дозволив визначити проблемні питання у сфері реалізації державної політики в сфері екологічної безпеки. Завдання поставлені в роботі виконані в повному обсязі, що підтверджено висновками.

Випускна кваліфікаційна робота має досить логічну структуру та відповідає вимогам оформлення. Робота написана на достатньому науковому рівні, є самостійним дослідженням студентки, повністю розкриває обрану тему.

Вважаю, що випускна кваліфікаційна робота заслуговує позитивної оцінки, а її автор, Федоренко Анна Станіславівна на отримання кваліфікації бакалавра зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи _____

(підпис, дата)

Відмітка про попередній захист Динник Ірина Петрівна _____

(підпис, дата)

11. Висновок про випускну кваліфікаційну роботу:

Випускна кваліфікаційна робота студента Федоренко А.С.

може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Гарант освітньої програми: Динник І.П. _____

(підпис)

Завідувач кафедри: Новікова Н.Л. _____

(підпис)

«01» лютого 2023 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ ..	5
1.1 Сучасний стан та тенденції розвитку екологічної безпеки в Україні.....	5
1.2 Аналіз факторів впливу на забезпечення екологічної безпеки в Україні.....	9
РОЗДІЛ 2. УДОСКОНАЛЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	12
2.1 Механізми реалізації державної політики в сфері екологічної безпеки.....	12
2.2 Напрями удосконалення реалізації державної політики в сфері екологічної безпеки.....	16
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	21
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	23
ДОДАТКИ	28

ВСТУП

Актуальність теми. Взаємовідносини людини і природи споконвіку були непростими. Але особливого загострення вони набули наприкінці ХХ ст., коли господарсько-перетворююча діяльність людства за масштабністю та інтенсивністю зрівнялася з природними геологічними процесами і фактично поставила земну цивілізацію на межу екологічної катастрофи. Екологічна криза набула дійсно всеосяжного характеру. Усі природні екосистеми (атмосфера, гідросфера, літосфера і біосфера) зазнали потужного антропогенного тиску.

Повсюдною дійсністю стали отруйне повітря і водне середовище, ерозія, засолення та виснаження ґрунтів, загибель лісів, кислотні дощі, озонова діра, загроза зміни енергетичного балансу планети, вичерпність корисних копалин, опустелювання, сотні тисячі зниклих видів тварин і рослин, різного роду і масштабу техногенні аварії. Хімічне, радіоактивне та інше забруднення природного довкілля викликає різноманітні, нерідко невиліковні захворювання, незворотні зміни в генетичній структурі клітин, що веде до зростання народжуваності неповноцінного покоління.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є обґрунтування й розробка пропозицій щодо напрямів удосконалення реалізації державної політики в сфері екологічної безпеки.

Поставлена мета зумовила необхідність вирішення таких дослідницьких завдань:

- розглянути сучасний стан та тенденції розвитку екологічної безпеки в Україні;
- проаналізувати фактори впливу на забезпечення екологічної безпеки в Україні;
- охарактеризувати механізми реалізації державної політики в сфері екологічної безпеки;
- сформулювати пропозиції щодо визначення напрямів удосконалення реалізації державної політики в сфері екологічної безпеки.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають у процесі реалізації державної політики в сфері екологічної безпеки.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні основи реалізації державної політики в сфері екологічної безпеки.

Методи дослідження. Для вирішення визначених завдань, у процесі дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Для аналізу стану екологічної безпеки в Україні було використано такі методи, як: аналітичний, описовий, структурного аналізу, виокремлення статистичних даних, порівняння. Для оцінки факторів впливу на рівень екологічної безпеки, основними методами були – структурний аналіз, узагальнення, синтез, аналогії. Механізми екологічної політики в Україні було охарактеризовано за допомогою емпіричних та системних методів. Прогностичний метод, що передбачає узагальнення незалежних характеристик опрацьованих матеріалів для формулювання висновків, пропозицій щодо визначення напрямів удосконалення механізмів регулювання екологічної безпеки в Україні.

Структура роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Повний обсяг роботи становить 32 сторінки, з них 22 сторінки основного тексту. Робота включає 1 таблицю, 2 рисунка. Список використаних джерел налічує 46 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

1.1 Сучасний стан та тенденції розвитку екологічної безпеки в Україні

Екологічна безпека може розглядатися не тільки в рамках понятійно-категоріального апарату відповідної галузі, а й у рамках інших юридичних дисциплін та інших галузей суспільного знання. Зокрема, у природному та суспільствознавчому аспекті екологічна безпека визначається як [2] :

1) забезпечення гарантії запобігання екологічно значним катастрофам і аваріям внаслідок сукупності дій, станів та процесів, які прямо чи опосередковано не призводять до цих подій;

2) ступінь відповідності наявних або уявних (прогнозованих) екологічних умов завданням збереження здоров'я населення та забезпечення тривалого та сталого соціально-економічного розвитку;

3) комплекс станів, явищ і дій, які забезпечують екологічний баланс Землі й у її регіонах лише на рівні, якого фізично, соціально-економічно, технологічно і політично готове людство;

4) сукупність наукових знань та принципів, що визначають такі моделі суспільної свідомості та поведінки, які здатні протидіяти негативним антропогенним впливам на навколишнє природне середовище [2].

Зазначені визначення екологічної безпеки не можуть бути застосовані для формулювання правової категорії «екологічна безпека», насамперед тому, що не відображають способів утвердження (опосередкування) відповідного явища у сфері правового регулювання, а також не розкривають соціальної ролі екологічної безпеки як правового поняття [14].

Однак усі наведені точки зору, крім констатації комплексного характеру екологічної безпеки, яка «ґрунтується на фундаментальних фізичних, хімічних та біологічних принципах (утилізації відходів, моніторингу та інше) та багатьох інших соціологічних, соціометричних та правових засадах, які особливо важливі,

оскільки очевидно, що екологічно небезпечна діяльність окремих осіб становить загрозу життю та здоров'ю інших», є цінними для розуміння змістовного наповнення відповідної правової категорії, встановлення правового режиму такого об'єкта та з'ясування взаємозв'язків та співвідношень екологічної безпеки з іншими об'єктами відповідної галузі [5].

Сучасний стан та тенденції розвитку екологічної безпеки в Україні доцільно аналізувати в межах кожного окремого регіону. Таке зауваження ґрунтується на тому, що стан екологічної безпеки в кожному окремому регіоні значно відрізняється від інших.

Рейтинг регіонів за рівнем екологічної безпеки представлений в *Додатку А* нашого дослідження [7].

Зміна клімату є однією з основних проблем світового розвитку з потенційно серйозними загрозами для глобальної економіки та міжнародної безпеки внаслідок підвищення прямих і непрямих ризиків, пов'язаних з енергетичною безпекою, забезпеченням продовольством і питною водою, стабільним існуванням екосистем, ризиків для здоров'я і життя людей [5].

Основними напрямками діяльності в Україні щодо запобігання зміні клімату, які зазначені у Концепції з реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року є [4]:

- ✓ скорочення антропогенних викидів і збільшення абсорбції парникових газів та забезпечення поступового переходу до низьковуглецевого розвитку держави;
- ✓ адаптація до зміни клімату, підвищення опірності та зниження ризиків, пов'язаних із зміною клімату.

Багаторічна енергетично-сировинна спеціалізація, низький технологічний рівень промисловості України поставили її серед країн з найбільшими утворенням відходів. Кожного року їх кількість зростає на 400 млн. тонн і є значно вищою, ніж у будь-якій країні Європи. За даними Державної служби статистики України, лише протягом 2020 р. на території країни утворилося 411,5 млн. тонн відходів I–IV класів небезпеки. «Лідером» з утворення та накопичення відходів 2020 р. була Дніпропетровська область, де зберігається більше як 60% усіх відходів. На

другому і третьому місці 2020 р. цього «анти-рейтингу» були відповідно Донецька та Кіровоградська області [26].

Кожного року підприємства підприємства завдають шкоди навколишньому середовищу, викидаючи в атмосферу близько 17 млн.тон шкідливих речовин .

Основними джерелами забруднення [15] :

- 1) енергетика;
- 2) промислові підприємства;
- 3) транспорт;
- 4) комунальне й сільське господарство.

Одним з головних забруднювачів є теплоенергетика. Основні зовнішні загрози екологічній безпеці України парниковий ефект, глобальне потепління. Внутрішні загрози – це надзвичайні ситуації природного та техногенного характеру. Одним із внутрішніх і зовнішніх джерел є невирішеність проблеми накопичення відходів та несанкціонованих звалищ [15].

У ряді регіонів України висока концентрація хімічних та нафтохімічних виробництв призвела до занадто високого рівня забруднення джерел водопостачання. Хімічна промисловість - одна з основних галузей, де утворюються у великих обсягах відходи, значна кількість яких – токсичні [19].

Забруднення річок може спричинити нестачу прісної води. Згідно з матеріалами, підготовленими Національним інститутом стратегічних досліджень, щороку в Україні у водойми попадає понад 1,5 млрд. м³ забруднених відпрацьованих вод, з них 20% ті, що не проходили очистку [29].

Для більшості підприємств промисловості й комунального господарства скидання забруднювальних речовин істотно перевищує встановлений рівень гранично допустимих норм. Вплив підприємств нафтохімічного комплексу на стан навколишнього природного середовища характеризується викидами в атмосферу вуглеводнів, сірчаної кислоти, сірковуглецю, ртуті, фтористих та інших шкідливих сполук [19].

Серед промислових об'єктів одним з основних забруднювачів атмосферного повітря є підприємства теплоенергетики (близько 30 відсотків усіх шкідливих

викидів в атмосферу від стаціонарних джерел). У галузі екології в тепловій енергетиці домінують дві найважливіші проблеми: забруднення атмосферного повітря і забруднення земель через накопичення значної кількості відходів (золи, шлаків, пилу). Погане очищення стоків, не якісне очищення промислових вод, надмірна насиченість органікою призводить до того, що сьогодні практично всі водойми країни наблизилися до 3 класу забрудненості, однак очисні споруди, які виробляють питну воду, розраховані на прийом води 1–2 класу забруднення. Як результат – 80% проб води показують, що її якість не відповідає умовам держстандартів. Питне водопостачання жителів України на 2/3 здійснюється із запасів поверхневих вод [24].

Ще однією проблемою є деградація ґрунтів через людську діяльність. Близько 40% земель потерпають від ерозії, екологічно необґрунтоване використання земельного фонду та ерозійні процеси спричиняють значні втрати гумусу, які становлять понад 20 млн. тонн на рік. За останні 30 років його вміст у ґрунтах України зменшився на 30%. до забруднених земель належать 40% загальної площі земельних ресурсів України. Великої шкоди ґрунтам завдають мінеральні добрива, хімічні засоби захисту рослин, недотримання сівозмін, недосконалі техніка і технологія обробітку землі та виробництва сільськогосподарської продукції, відкриті розробки корисних копалин [23].

Дивлячись на всі загрози навколишньому середовищу це прямо пропорційно відобразиться на здоров'ї українців. Забруднене атмосферне повітря може стати джерелом проникнення в організм шкідливих речовин через органи дихання. Забруднена вода може містити хвороботворні мікроорганізми і небезпечні для здоров'я речовини. Забруднена ґрунт і ґрунтові води погіршують якість сільськогосподарських продуктів харчування.

Людина здавна розглядає навколишнє природне середовище в основному як джерело сировинних запасів (ресурсів), необхідних для задоволення своїх потреб. При цьому велика частина узятих від природи ресурсів повертається в природу у вигляді відходів. Основна частина цих відходів і забруднень утворюється в містах (див. рис 1.1).

Рис 1.1 Структурні чинники, які формують ризик здоров'ю [9]

Ми маємо всі ці проблеми через те, що нехтуємо екологічною безпекою. Підприємства ведуть діяльність видобувну, сировидобувну, які є екологічно небезпечними. Технологія промислового виробництва, його територіальна організація і сьогодні залишаються недосконалими.

У законі України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 р.» говориться про пріоритетні зменшення промислових викидів та забруднення довкілля, зокрема шляхом використання альтернативних джерел енергії і налагодження замкнених циклів виробництва [31].

Отже, стан екології України є поки не в задовільному стані, створення ефективної системи охорони довкілля – одне з найважливіших завдань сьогодення. Сприяти цьому може перегляд нормативно-правової бази і прийняття парламентом України концепції переходу на модель сталого розвитку, що базується на принципах «екологізації» всієї економіки.

1.2 Аналіз факторів впливу на забезпечення екологічної безпеки в Україні

Питання екологічної безпеки є актуальним завжди. У світі є багато різних чинників на довкілля. Вони можуть викликатися як природним середовищем, так і

певним впливом людини, що часто призводить не до найблагополучніших результатів. На екологічну безпеку також можуть впливати як зовнішньополітичні чинники (діяльність інших країн, війни між державами), так і внутрішньополітичні: стан економіки, відсутність контролю держави за станом очисних споруд, розвиненість системи охорони природи, екологічна культура населення та багато іншого. В першу чергу необхідно виокремити проблеми екологічної політики [33] :

- немає системи екологічної освіти «дитсадок-школа-університет-підвищення кваліфікації»
- відсутність розмежування управління природокористування та контролем за станом навколишнього природного середовища;
- відсутність розповсюдження в засобах масової інформації, наприклад журнали, газети, доповіді про стан навколишнього середовища.
- ніякого системного моніторингу стану навколишнього природного середовища на основі сучасних технологій;
- відсутність відновлення екологічної безпеки на територіях такі як ЧАЕС.
- проблеми відновлення інфраструктури житлово-комунального господарства населених пунктів, насамперед у великих містах.
- небезпечні відходи, зруйновані сховища, та іншим спадками середини минулого століття;
- проблеми с/г земель через виснажливу експлуатацію.
- повільна адаптація економіки України до глобальних змін клімату;
- проблеми з національною системою обліку контролю звітності господарчих суб'єктів різної форми власності;
- витратність для держави і суспільства.

З урахуванням перелічених проблем, доцільно узагальнити фактори впливу на забезпечення екологічної безпеки в Україні [33] :

- орієнтація на захист навколишнього середовища в підприємницьких структурах;

- наявність надійної системи співпраці з міжнародними організаціями в сфері екологічної безпеки;
- впровадження міжнародного досвіду в механізми забезпечення екологічної безпеки;
- рівень інвестування в механізми забезпечення екологічної безпеки;
- налагоджена система пропаганди необхідності забезпечення екологічної безпеки серед населення;
- дієва система протидії забрудненню навколишнього середовища;
- інноваційна складова системи забезпечення екологічної безпеки;
- наявність раціональної інфраструктури забезпечення утилізації відходів;
- рівень використання шкідливих речовин на виробництвах;
- досконалість правового та регуляторного підґрунтя забезпечення екологічної безпеки.

Окреслені фактори відіграють важливіше значення в контексті забезпечення екологічної безпеки України.

Отже, проаналізувавши фактори впливу на забезпечення екологічної безпеки України можна сказати, що основними ризиками на шляху до екологічної безпеки є недосконалість державного регулювання, нехтування екологічною освітою та моніторингом охорони навколишнього середовища.

РОЗДІЛ 2

УДОСКОНАЛЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

2.1 Механізми реалізації державної політики в сфері екологічної безпеки

Екологічна політика - це діяльність суспільства й держави, спрямована на: охорону та оздоровлення природного середовища; ефективне поєднання функцій природокористування та охорони довкілля; забезпечення екологічної безпеки громадян; запровадження безвідходних і маловідходних, екологічно чистих технологій; розвиток природоохоронного виховання й освіти [2].

Екологічна політика в Україні впливає з кількох положень Конституції України, а саме [3] :

- ✓ • право на забезпечення екологічної безпеки в Україні;
- ✓ • право громадян на здорове та безпечне довкілля;
- ✓ • право на вільний доступ до інформації про довкілля.

Цілі екополітики встановлюються на глобальному та національному рівнях. На регіональному та місцевому рівнях вони конкретизуються з огляду на специфіку території.

Стратегічними цілями України є [16-30] :

- 1) забезпечення балансу використання природних ресурсів;
- 2) формування обізнаності в сфері екології з раннього віку;
- 3) введення екологічних норм в усі сфери діяльності;
- 4) забезпечення покращення здоров'я громадян та екосистеми через зниження екологічних ризиків;
- 5) формування, розвиток та постійне вдосконалення системи управління екологічною безпекою;
- 6) формування ефективності системи законодавства, що регулює питання забезпечення благополучного довкілля та екологічної безпеки;

- 7) розвиток системи підтримки та впровадження екологічно ефективних технологій;
- 8) створення та розвиток ефективної системи екологічного моніторингу та контролю;
- 9) формування системи суспільної участі в управлінні екологічною безпекою та вирішенні екологічних проблем національної економіки.

7 листопада 2018 року Кабінетом Міністрів України була схвалена концепція створення загальнодержавної автоматизованої системи «Відкрите довкілля». Дана система допомагає проводити моніторинг, надає доступ до інформації щодо стану навколишнього середовища. Метою створення автоматизованої системи є сохорона навколишнього середовища, наприклад, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічних прав громадян (рис 2.2).

Рис 2.2 Система «Відкрите довкілля» [18]

Головним державним органом України у сфері навколишнього природного середовища є Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, яке відповідає за охорону та управління навколишнім середовищем. Повноваження в Міністерстві розподілені між різними агентствами та комітетами. Низка інших міністерств і комітетів, включаючи охорону здоров'я, промислову безпеку та промислову політику, також мають повноваження щодо певних аспектів екологічного законодавства. Місцеві органи влади також можуть нести певну відповідальність за дотримання екологічних законів, залежно від характеру проекту, що розглядається [16].

Підприємства як юридичні особи є суб'єктами регулювання в Україні. Це практично унеможлиблює як отримання достовірної інформації про основні виробничі процеси, так і використання ефективних механізмів регулювання. Очевидно, що нормативно-правова база України потребує значних реформ для запровадження комплексного запобігання та контролю забруднення та комплексних дозволів. Реформа має включати як коригування чинного природоохоронного законодавства, так і прийняття нового закону, який би охоплював ключові елементи інтегрованих дозволів.

Основними документами екологічної політики України є: закони (наприклад, “Про природно-заповідний фонд України”, “Про тваринний світ”), концепції (наприклад, Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року), стратегії (наприклад, Національна стратегія поводження з відходами) та інші.[4; 32; 34].

Набули чинності закони України “Про оцінку впливу на довкілля” (2017), “Про стратегічну екологічну оцінку” (2018) та інші (табл. 2.1) [35].

Таблиця 2.1

Стратегічні документи за ключовими напрямками діяльності Міндовкілля:

№	Дата прийняття	Закон
1.	28 лютого 2019 року	Закон України "Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року" № 2697-VIII [31].
2.	21 квітня 2011 року	Закон України "Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази на період до 2030 року"[36].
3.	23 березня 2021 року	Указ Президента України №111/2021 "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України "Про виклики і загрози національній безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх нейтралізації" [27].
4.	19 березня 2021 року	Указ Президента України №104/2021 "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України "Про заходи щодо підвищення рівня хімічної безпеки на території України" [37].
5.	від 9 липня 2019 року	Указ Президента України № 511/2019 "Про деякі заходи щодо збереження лісів та раціонального використання лісових ресурсів" [38].
6.	від 25 вересня 2015 року	Указ Президента України №722/2019 "Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року" [39].
7.	від 10 липня 2019 року	Указ Президента України № 512/2019 "Про деякі питання розвитку територій, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи" [40].
8.	від 21 листопада 2017 року	Указ Президента України № 381/2017 "Про додаткові заходи щодо розвитку лісового господарства, раціонального природокористування та збереження об'єктів природно-заповідного фонду"[41]

Джерело : складено автором на основі даних [27; 31; 36-41]

Задля формування ефективної системи управління в галузі охорони навколишнього середовища та забезпечення екологічної безпеки, використовуються такі механізми реалізації державної політики у сфері екологічного розвитку [17] :

- 1) розмежування повноважень в державному управлінні щодо реуглювання економічної сфери;
- 2) підвищення ефективності державного нагляду за екологією на регіональному та державному рівнях;

3) впровадження такого критерію оцінки ефективності діяльності органів державної влади, як стан довкілля та екологічної безпеки на відповідних територіях, який визначається на основі системи об'єктивних показників та індикаторів;

При вирішенні завдання вдосконалення нормативно-правового забезпечення охорони навколишнього середовища та екологічної безпеки використовуються такі механізми [17] :

1) прийняття законодавчих та інших нормативних правових актів з метою реалізації державної політики у сфері екологічного розвитку;

2) створення структурно-цілісної, комплексної та несуперечливої системи законодавства в галузі охорони навколишнього середовища, забезпечення екологічної безпеки та раціонального природокористування;

3) створення нормативно-правової бази впровадження та застосування стратегічної екологічної оцінки при прийнятті планів та програм, реалізація яких може вплинути на навколишнє середовище.

Отже, варто зазначити, що застосовуючи всі ці заходи, механізми контролю за навколишнім середовищем можна досягти покращення в екологічній сфері.

2.2 Напрями удосконалення реалізації державної політики в сфері екологічної безпеки

Україна знаходиться на шляху покращення навколишнього середовища. Вже ухвалено декілька домовленостей с іноземними країнами та прийнято законопроекти. Наприклад, на конференції в Лугано Україна та Швейцарія ухвалили домовленості про допомогу в реалізації кліматичних проєктів для відновлення України [29].

20 червня 2022 року Верховна Рада ухвалила рамковий законопроект про управління відходами. Законопроект забезпечить створення та реалізацію механізму розподілу, належної утилізації чи зберігання відходів. За період війни

маємо мільйони тонн додаткових небезпечних і будівельних відходів, які треба переробляти та утилізувати [42].

Від воєнних дій постраждали українські ліси, багато територій з насадженнями досі залишаються замінованими. Тому всі ініціативи та євроінтеграційні програми щодо лісової політики маємо підлаштовувати під воєнні реалії. Залучати кошти та міжнародних експертів до розмінування, раціонально використовувати лісові ресурси та збільшувати лісистість України. Цьому сприятимуть: висадження лісів, впровадження нових правил рубок, розвиток рекреаційних ресурсів лісу та легалізація самостійних або "диких лісів" [43].

Одним із ключових орієнтирів стосовно лісів має стати Лісова стратегія ЄС до 2030 року. А також будівництво сучасних лісонасінневих центрів, відновлення лісів та збалансований розвиток лісового господарства [29].

Фундаментом для майбутніх змін є реформа державного екологічного контролю. Передусім, варто усунути корупцію та підвищити ефективність роботи органу. Це необхідна передумова для ефективного функціонування і використання коштів з цільових чи донорських фондів, які потрібні для післявоєнного відновлення і розбудови зеленої економіки України [29].

Потрібно працювати над тим, щоб підвищити рівень довіри до вітчизняного екологічного контролю серед українців і міжнародної спільноти. Необхідним також є посилення адміністративної та кримінальної відповідальності за шкоду довкіллю, а також зміна підходу до екологічних злочинів. Потрібно запровадити принцип "забруднювач платить". Щоб кінцевою метою стало не так покарання порушника, як збереження та відновлення довкілля. У планах на майбутнє цифровізувати екологічний контроль, впровадити ІТ-системи для екологічного моніторингу, створити електронний сервіс видачі спецдозволів на викиди забруднювальних речовин. Відновлення довкілля України та євроінтеграційні зміни в екології – це вже паралельні процеси. Звичайно, найбільша мотивація для нас це перемогти та повністю відновити, відбудувати країну [29].

Отже, перспективами до 2030 року в сфері екології є [31] :

- розмежування функцій з охорони навколишнього природного середовища та господарської діяльності з використання природних ресурсів;
- імплементація європейських екологічних норм і стандартів;
- екосистемне планування;
- впровадження економічних механізмів стимулювання екологічно орієнтованих структурних трансформацій;
- збалансованість соціально-економічних потреб та збереження навколишнього природного середовища;
- розвиток екологічно ефективного партнерства між державою, суб'єктами господарювання та громадськістю, поширення екологічних знань.

До процесу ухвалення рішень необхідно залучити зацікавлених суспільні кола:

- державні та місцеві органи управління;
- промисловці та підприємці;
- науковці та освітяни;
- громадські організації, які готові добровільно взяти на себе відповідальність за реалізацію стратегічних рішень.

В сфері енергетики [44] :

- 1) Підтримувати економічні реформи в енергетичному секторі, що надають позитивний вплив на стан довкілля.
 - 2) Використовувати можливості, що існують на глобальному вуглецевому ринку. Забезпечити постійну політичну підтримку вуглецевих проєктів та зміцнення відповідного потенціалу.
 - 3) Проводити навчання персоналу банків у сфері енергозбереження та створити мережу фінансових
 - 4) Ширше використовувати інструменти, що стимулюють енергозбереження.
- Розробити та регулярно переглядати показники ефективності.

В сфері транспорту [17] :

- 1) Створити послідовну та інтегровану систему фінансування, що охоплює всі види перевезень.

- 2) Скасувати всі паливні субсидії та домагатися самофінансування транспортного сектору на основі послідовних заходів фінансово-бюджетного характеру.
- 3) Вжити необхідних заходів для покращення екологічних показників транспортного парку.
- 4) Переглянути нормативи викидів. Підсилити роботу з проведення технічного огляду та перевірки якості палива.
- 5) Удосконалювати керування транспортними потоками (виділення окремих смуг руху для автобусів, вдосконалення системи світлофорів).
- 6) На муніципальному рівні підвищувати рівень координації дій різних відомств (можливо, для цього знадобиться створення постійної координаційної групи) та операційної ефективності міського громадського транспорту (за допомогою зміни тарифів для пасажирів).

У сфері сільського господарства [44] :

- 1) Окрім міністерств навколишнього середовища, спочатку відповідальних за цей напрямок діяльності, взяти участь у цій роботі повинні міністерства сільського та лісового господарства.
- 2) Удосконалювати системи управління підзвітністю, розвивати прозорі механізми моніторингу та оцінки діяльності державних структур у сільськогосподарському та лісовому секторі.
- 3) Використовувати інструменти реалізації політики та державного фінансування для запобігання діям, що не відповідають вимогам сталого розвитку, та стимулюванню ширшого застосування передових методів роботи у сільськогосподарському та лісовому секторах.
- 4) Переорієнтувати державні витрати, які не відповідають вимогам сталого розвитку субсидування виробництва добрив, тощо. продукції на вдосконалення управління такими суспільними благами, як земля, вода та біорізноманіття.
- 5) Зміцнювати консультаційні служби у сільському господарстві.

Отже, екологізація в Україні має охопити всі сфери суспільної діяльності та галузі економіки, а головними завданнями держави є створення збалансованої

системи моніторингу, підвищення відповідальності суб'єктів державної екологічної політики, залучення підприємців, громадськості, ЗМІ, широких верств населення до формування та реалізації державної екологічної політики України.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У випускній кваліфікаційній роботі досліджено реалізацію державної політики в сфері екологічної безпеки. Розглянуто сучасний стан та тенденції розвитку екологічної безпеки в Україні, проаналізовано фактори впливу на забезпечення екологічної безпеки в Україні, охарактеризовано механізми реалізації державної політики в сфері екологічної політики та сформульовано пропозиції щодо напрямків удосконалення державної політики в сфері екологічної безпеки.

Результати проведеного дослідження реалізації державної екологічної політики в Україні та розробка пропозицій щодо визначення напрямів його удосконалення, дозволили відповідно до мети та завдань зробити такі висновки та узагальнення.

1. Екологічні загрози та виклики, які стояли перед Україною до 24 лютого 2022 року, самотійно не вирішились, а стали тільки глибшими. Війна глобально вплинула на стан довкілля України. Як наслідок – зменшення та погіршення стану природних екосистем, хімічне та промислове забруднення, замінування територій, нищівна шкода для біорізноманіття.

Проблем з екологією України багато, тому з ними потрібно працювати вже і щодня. Ні в статусі кандидата в ЄС зараз, ні в статусі члена ЄС в майбутньому ми не хочемо бути найбільш відсталою країною в плані екології. Післявоєнне відновлення України має відбуватись на засадах Європейського зеленого курсу та використання передових екологічних інструментів.

2. З проаналізованих факторів впливу на забезпечення екологічної безпеки в Україні можна виділити такі: орієнтація на захист навколишнього середовища в підприємницьких структурах; наявність надійної системи співпраці з міжнародними організаціями в сфері екологічної безпеки; впровадження міжнародного досвіду в механізми забезпечення екологічної безпеки; рівень інвестування в механізми забезпечення екологічної безпеки; налагоджена система пропаганди необхідності забезпечення екологічної безпеки серед населення; дієва система протидії забрудненню навколишнього середовища; інноваційна складова системи забезпечення екологічної безпеки.

3. У результаті аналізу механізмів реалізації державної політики в сфері екологічної безпеки було виявлено, що створено ряд законів, концепцій для покращення екології України на різних рівнях, визначено джерела фінансування заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, встановлено ліміти використання природних ресурсів.

4. Надані пропозиції щодо напрямків удосконалення реалізації державної політики в сфері екологічної безпеки, як:

- поетапне проведення реформ-поставлення цілей та їх моніторинг;
- перевірка практичної реалізації реформ екологічної безпеки;
- створення стимулів підвищення екологічної ефективності за допомогою залучення зацікавлених мас населення або організацій.
- міжнародне співробітництво, виконання багатосторонніх міжнародних природоохоронних угод.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату, 1992 (ратифікована Законом України від 29.10.1996 р. № 435/96-ВР). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_044 4TAR
2. С. І. Варламова. Екологічна безпека та сталий розвиток взаємозв'язок та взаємовплив. *Ефективна економіка*. № 7, 2017. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5679>
3. Конституція України: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, стаття 50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07.12.2016 р. № 932-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249573705> 6
5. Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату, 1992 (ратифікована Законом України від 29.10.1996 р. № 435/96-ВР). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_044 7
6. Огляд стану довкілля та ризиків для людей і бізнесу. Україна. 2020. URL: <https://www.undp.org/publications/2020web.pdf> (d2ouvy59p0dg6k.cloudfront.net)
7. Рейтинг екологічної безпеки регіонів. URL: <https://focus.ua/ukraine/449254-reiting-ekologicheskoi-bezopasnosti-regionov-gde-v-ukraine-samyi-chisty-vozdukh>
8. Радченко О.О. Екологічна безпека сучасних держав в умовах глобальних викликів і загроз. *Публічне урядування*, 2022 (28), С. 73-81.
9. Вікторія Доскіч. *Як забруднення навколишнього середовища впливає на здоров'я*. 2016. URL: <https://www.unian.ua/ecology/1304769-vbivcha-priroda-yak-zabrudnennya-navkolishnogo-seredovischa-vplivae-na-zdorovya.html>
10. Буканов Г.М. Дискусійні аспекти характеристики елементів структури екологічної безпеки. *Журнал східноєвропейського права*. 2020. № 78. С. 60–66.

11. Вишнеvsька О.М., Василенко М.Ю., Охота Н.В. Пріоритетні підходи розвитку глобального світу – екологічна безпека. *Modern economics*. 2020. № 20. С. 41–46.
12. Каденюк Л.К. Ідея Екологічної Конституції Землі як фактор національної і глобальної безпеки. *Вісник Національної академії наук України*, 2017. № 3. С. 65–74.
13. Клешня Г.М. Екологічний імператив як фактор антропологічної безпеки сучасного суспільства. *Вісник Національного авіаційного університету. Філософія. Культурологія*. 2020. № 1. С. 57–63.
14. Лутковська С.М. Сутність системи екологічної безпеки сталого розвитку в умовах глобальної економіки. *Ефективна економіка*. 2020. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_4_32.
15. Пішеніна Т.І. Інституційне забезпечення екологічної безпеки в системі економічних відносин. *Економічний часопис XXI*. 2013. № 1-2(1). С. 19–22.
16. Повідомлення про оприлюднення проєкту Державної стратегії управління лісами України до 2035 року. Офіційний вебпортал Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України. 26.10.2020 р. URL: <https://mepr.gov.ua/news/36108.html>.
17. Дмитренко І. А. Екологічне право України: Підручник. 2-е вид., перероб. і доп. К.: Юрінком-Інтер, 2001. С. 31.
18. Про схвалення Концепції створення загальнодержавної автоматизованої системи “Відкрите довкілля”/ за розпорядженням Кабінету Міністрів.України. від 7 листопада 2018 р. № 825-р. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/825-2018-%D1%80#Text>
19. Гнатишин О. Стаття Наше слово. № 23. 2016-06-05. URL:<https://nasze-slowo.pl/ekologiczniy-stan-ukrayini/>
20. Придятько І.В., Кардаш О.Ю., Колларов Д.О., Тютюнник Н.Л. Розвиток альтернативної енергетики України в контексті забезпечення енергетичної та екологічної безпеки держави. *Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія : Електротехніка і енергетика*. 2020. № 2. С. 87–91.

21. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за незаконне видобування корисних копалин: Закон України № 1685-IX від 15.07.2021. Урядовий кур'єр. № 157 від 14.08.2021.

22. Про затвердження Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 квітня 2021 р. № 443-р. Урядовий кур'єр. № 99 від 26.05.2021.

23. Про охорону атмосферного повітря: Закон України № 2707-XII від 16.10.1992 р. в редакції від 05.08.2021 р. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 50. Ст. 678.

24. Про регулювання господарської діяльності з озоноруйнівними речовинами та фторованими парниковими газами : Закон України № 376-IX від 12.12.2019 р. Відомості Верховної Ради України. 2020. № 21. Ст. 145.

25. Самосієнко Я.Б. Налісько М.М., Тимошенко О.А., Чернета В.М. Проблеми та шляхи поліпшення екологічної безпеки в Україні. *Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури*. 2020. № 6. С. 133–139.

26. «Про Національний реєстр викидів та перенесення забруднювачів». *Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України*. URL: <https://mepr.gov.ua/news/38691.html>.

27. «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 23 березня 2021 року «Про виклики і загрози національній безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх нейтралізації»: Указ Президента України № 111/2021 від 23 березня 2021 р. Офіційний вісник Президента України. 2021. № 6 від 02.04.2021. С. 106, стаття 1249, код акта 103740/2021.

28. Екологічні проблеми теплоенергетики». Україна. 2015. URL: <https://helpiks.org/4-113575.html/>

29. Едуард Прошук. *Екологічні реформи України на шляху до ЄС*. Лісівник. 2022. URL: <https://www.forester.org.ua/ekologichni-reformy-ukrayiny-na-shlyahu-do-yes/>

30. Цілі Сталого Розвитку: Україна. Національна доповідь. *Міністерство економічного розвитку і торгівлі України*. Київ : Мінекономрозвитку, 2017. 174 с.

31. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року : Закон України від 28 лютого 2019 року № 2697-VII Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 16, ст.70. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>

32. Утворення та поводження з відходами I-IV класів небезпеки за категоріями матеріалів. Держстат України, 1998-2021. URL : <https://www.ukrstat.gov.ua/>.

33. Потапенко В.Г. Проблеми та перспективи екологічної політики в Україні / *Національний інститут стратегічних досліджень*, 2014. URL : <https://www.slideserve.com/shirin/4725765>

34. Про природно-заповідний фонд України: від 16 червня 1992 року. № 34, ст.502/ Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text>

35. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України. 2017, № 29, ст.315. Відомості Верховної Ради . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>

36. Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року: Закон України. 2011, № 44, ст.457. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3268-17#Text>.

37. Про заходи щодо підвищення рівня хімічної безпеки на території України : Указ Президента України. №104/2021. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/1042021-37417>

38. Про деякі заходи щодо збереження лісів та раціонального використання лісових ресурсів : Указ Президента України. 2019. № 511/2019. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/511/2019#Text>

39. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. Указ Президента України. №722/2019. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>

40. Про деякі питання розвитку територій, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи. Указ Президента України № 512/2019. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/512/2019#Text>

41. Про додаткові заходи щодо розвитку лісового господарства, раціонального природокористування та збереження об'єктів природно-заповідного фонду. Указ Президента України. № 381/2017. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/3812017-23066>

42. Про управління відходами: Закон України. №2207-1-д. 2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#Text>

43. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо збереження лісів. Закон України. 2022. № 2321-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2321-IX#Text>

44. Христина Марич. Співвідношення державної екологічної політики та екологічного законодавства України. *Екологічне право*. 2019. URL : <http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2019/11/33.pdf>

45. Climate Change 2001: Impacts, Adaptation, and Vulnerability, Annex B: Glossary of Terms. URL: <https://www.ipcc.ch/report/ar3/wg2/5>

46. Climate Change 2007: The Physical Science Basis. Summary for Policymakers. (IPCC). URL: <http://www.slvwd.com/agendas/Full/2007/06-07-07/Item%2010b.pdf>

ДОДАТКИ

Додаток А

Рейтинг регіонів за рівнем екологічної безпеки 2020 р. [7]

Регіон	Основні загрози екологічній безпеці
1 місце - Чернівецька область	Цей регіон уже не перший рік лідує в екологічних рейтингах. На його території немає підприємств, які значно впливають на зміну клімату. Головними забруднювачами атмосфери вважаються олійно-жировий комбінат, бетонний і цегельний заводи. За даними Управління екології та природних ресурсів Чернівецької ОДА, якість повітря останнім часом покращилась, оскільки місцеві підприємства модернізували очисні установки, деякі з них перейшли на види палива, що менш забруднюють середовище. Але все ж таки проблем, що несуть загрозу екології, достатньо. Серед них вирубування лісу, накопичення побутових відходів, а також малоєфективне очищення стічних вод через застарілі очисні споруди. Екологів непокоїть і транзитне забруднення: підприємства Івано-Франківської, Львівської та Тернопільської областей скидають до Дністра забруднену воду.
2 місце - Рівненська область	за останній рік практично не змінилася катастрофічна ситуація із незаконним видобутком бурштину у північній частині Рівненської області. Екологи кажуть, що неможливо оцінити завдану довкіллю шкоду. Інша серйозна проблема регіону - забруднення водойм, зокрема річок Іква та Устя, а також Басівкутського водосховища.
3 місце - Закарпатська область	цей регіон може похвалитися щодо благополучної екологічної ситуації. Промислових підприємств тут небагато, тому сумарні обсяги забруднюючих викидів в атмосферу, у воду і кількість твердих виробничих відходів традиційно невеликі. Серйозна проблема для регіону - усунення ґрунтів, що створює небезпеку зсувів. За даними за 2021 рік, у зоні ймовірного усунення знаходяться 900 житлових будинків, до того ж у разі зсуву є ризик руйнування ще 1750 будинків за межами цієї зони.
4 місце - Луганська область	високе місце Луганщини в рейтингу обумовлене нестачею даних про невідконтрольні Україні території, а не добрим станом навколишнього середовища. Екологічні проблеми регіону традиційно зосереджені навколо вугілля - як його видобутку, так і використання промислового та побутового.

5 місце - Чернігівська область	найважливішою екологічною проблемою Чернігівщини екологи найчастіше називають забруднений пестицидами ґрунт. На початку 2022 року після інвентаризації місць накопичення заборонених та непридатних до використання хімічних засобів захисту рослин у 13 районах області та місті Прилуки виявили 284,3 т пестицидів, які зберігають із порушенням норм.
6 місце - Волинська область	основними забруднювачами цього регіону є підприємства харчової промисловості, сільськогосподарські виробництва, нафтопереробні, газодобувні та транспортні компанії. У зоні ризику затоплення у Волинській області знаходяться 50 населених пунктів та 100 тис. га землі. Для вирішення цієї проблеми розроблено загальнодержавну цільову програму розвитку водного господарства до 2025 року.
7 місце - Вінницька область	це один із небагатьох регіонів України, де останніми роками констатують очевидне покращення екологічної обстановки. Пов'язано це з тим, що у Вінницькій області знижуються обсяги виробництва електроенергії та завантаження місцевих трубопроводів, що розподіляють газ. Втім, локалізація основних забруднювачів залишається незмінною. 75,5% шкідливих атмосферних викидів в області, як і раніше, припадає на частку Ладижина, де зосереджено близько 200 підприємств. Для порівняння: питома вага всіх забруднювачів Тульчинського району становить 4,1%, Тростянецького - 3,5%, а із самої Вінниці виходить лише 2,6% викидів.
8 місце - Житомирська область	основні забруднювачі довкілля у сфері - сільськогосподарські підприємства, рибні господарства, переробна промисловість і транспорт. Особливі побоювання у екологів викликає той факт, що і в атмосферних викидах, і в твердих виробничих відходах тут дуже великий вміст сполук азоту та метану.
9 місце - Київська область	забруднення повітря та води, накопичення відходів - головні екологічні проблеми Київської області. Вони зумовлені діяльністю численних підприємств та щільною населеністю регіону. Ресурси області активно використовують, як це відбувається з водою, а потужностей для очищення не вистачає або вони застаріли. На Київщині розташований великий промисловий комплекс, який продукує відходи та викиди в атмосферу. Серед найбільших забруднювачів повітря – Трипільська ТЕС, Київводоканал, птахофабрики та молокозаводи.

10 місце - Хмельницька область	стан повітря на Хмельниччині щорічно погіршується. За даними Хмельницького обласного центру гідрометеорології, в атмосферу у 2020 році викинуто понад 22 тис. т забруднюючих речовин – на 1 тис. т більше, ніж роком раніше. Це пояснюється тим, що з 33 українських підприємств, які найбільше забруднюють повітря, одне знаходиться в Кам'янці-Подільському - це завод "Подільський цемент". Друга основна проблема регіону теж типова: очисні споруди більшості населених пунктів експлуатують понад 40 років без модернізації чи ремонту, відповідно не можуть забезпечити прийнятне очищення стоків
11 місце - Черкаська область	говорячи про основні проблеми регіону, екологи перераховують стандартний набір. Атмосферу забруднюють викиди промислових підприємств та автотранспорт, а також водні об'єкти – недостатньо очищені стічні води комунальних господарств та промислових підприємств, що потрапляють до Дніпра. Найбільшою проблемою області є рівень чистоти Дніпра, на берегах якого стоять кілька міст регіону з великими підприємствами.
12 місце - Харківська область	коковий завод та деревопереробне підприємство "Свісс Крона" - два основні забруднювачі Харківської області. Дослідження чеських експертів, проведені у червні 2018 року, підтвердили високий рівень забруднення прилеглих до заводів територій. Одна з причин такої ситуації - закриття лабораторії, що вловлює, де відбувалося технологічне очищення коксового газу.
13 місце - Тернопільська область	за даними Тернопільського обласного центру гідрометеорології, в області у 2021 році зменшився обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферу. Втім, екологічних проблем, як і раніше, багато, серед них - стоки. Щорічно до водойм регіону потрапляє близько 1 млн куб. м забруднених стічних вод.
14 місце - Одеська область	екологи не перший рік звертають увагу громадськості на тотальне знищення природних екосистем на Одещині. Однією з основних причин стала масштабна забудова морського узбережжя. Будівництво на схилах загрожує обвалами ґрунту на всій береговій лінії.
15 місце - Миколаївська область	одне з ключових екологічних питань Миколаївської області – використання води. Великий її споживач із Південного Бугу - Южно-Український енергокомплекс: річкова вода надходить у Ташлицьку водойму - охолоджувач атомних реакторів. За умов потепління клімату води для охолодження трьох реакторів уже не вистачає.

16 місце - Львівська область	для Львівської області кілька років поспіль одним із найбільш серйозних екологічних викликів залишається ситуація з побутовими відходами
17 місце - Івано-Франківська область	найбільші забруднювачі довкілля регіону - Бурштинська ТЕС та Калуський гірничопромисловий район. На ТЕС припадає 80% загальної кількості викидів, створених підприємствами області. Особливо місцевих жителів дошкуляють пилячі відвали золи та дим.
18 місце - Кіровоградська область	Кіровоградщина багата на родовища танталу, золота та урану. Видобуток останнього призвів до того, що область стала одним із лідерів онкозахворювань в Україні, а найбільший забруднювач довкілля тут - "Східний гірничо-збагачувальний комбінат". Кропивницький - це місто, яке стоїть на діючій урановій шахті. Радіоактивний газ радон вивільняється із шахти на глибині 300 м під землею, піднімається та накопичується у підвалах будинків та низинах.
19 місце - Полтавська область	на Полтавщині на порядку денному виникла відносно нова для регіону проблема: забруднення атмосферного повітря. У середині 2019-го місцеві громадські діячі встановили в обласному центрі два датчики моніторингу. З'ясувалося, що показники періодично перевищують допустиму норму.
20 місце - Запорізька область	найбільш екологічно неблагополучні міста регіону - Запоріжжя та Енергодар. Зосереджені тут підприємства важкої промисловості забезпечують 97% викидів забруднюючих речовин, у атмосферу. Окрім того, місцева промисловість ускладнює проблему каналізаційних стоків.
21 місце - Херсонська область	у 2019 році до екологічних проблем Херсонщини додалася ще одна: наприкінці року в херсонському порту вивантажили 3 тис. т піску, що прибув з Чорногорії. За попередніми висновками лабораторних проб, в порт привезли відходи піскоструминної обробки кораблів, вміст в них домішок важких металів перевищує допустимі норми.
22 місце - Сумська область	найбільш гострі екологічні проблеми Сумської області пов'язані із забрудненням повітря та поверхневих вод через скидання каналізаційних стоків
23 місце - Дніпропетровська область	тут знаходиться другий найбільший після Маріупольського металургійного комбінату ім. Ілліча забруднювач повітря в Україні – завод "АрселорМіттал". Кривий Ріг, місто, в якому розташоване це підприємство, входить до п'ятірки найбрудніших у країні. На частку заводу припадає 80% шкідливих атмосферних викидів у місті.

24 місце - Донецька область	більшість екологічних проблем цього регіону пов'язані з розташованими там вугільними підприємствами. На території, підконтрольній українській владі, є закриті шахти з безперервним водовідведенням. В принципі, це найменш небезпечний для довкілля варіант обслуговування зони зупиненого видобутку
-----------------------------	---

АНОТАЦІЯ

Федоренко А.С. Реалізація державної політики в сфері екологічної безпеки. Випускна кваліфікаційна робота на здобуття ступеня бакалавра за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» освітньою програмою «Публічне управління та адміністрування». Державний торговельно-економічний університет, 2023.

У випускній кваліфікаційній роботі на основі законів України та державних документів, проаналізовано сучасний стан екології України, досліджено основні причини забруднення навколишнього середовища. Визначено проблеми державного регулювання екологічної безпеки в Україні, наведено цілі екологічної політики держави та напрямки удосконалення реалізації державної політики в сфері екологічної безпеки України.

Ключові слова: навколишнє середовище, екологічна безпека, екологічна політика, забруднення навколишнього середовища, державна політика.

SUMMARY

Fedorenko A.S. Implementation of state policy in the field of environmental safety. Graduation qualification work for obtaining a bachelor's degree in the specialty 281 "Public management and administration" in the educational program "Public management and administration". State University of Trade and Economics, 2023.

In the final qualification work based on the laws of Ukraine and state documents, the current state of Ukraine's ecology was analysed, and the causes of environmental pollution were investigated. The problems of state regulation of environmental safety in Ukraine are identified, the goals of the state's environmental policy and directions for improving the implementation of state policy in the field of environmental safety of Ukraine are given.

Keywords: environment, environmental safety, environmental policy, environmental pollution, state policy.

РЕЦЕНЗІЯ

на випускню кваліфікаційну роботу студентки 5-го курсу
11 групи заочної форми навчання освітнього ступеня “бакалавр”
спеціальності 281 “Публічне управління та адміністрування”

Державного торговельно-економічного університету

Федоренко Анни Станіславівни

на тему: **“Реалізація державної політики в сфері екологічної безпеки”**

В умовах розвитку сучасного державотворення зростає роль держави в формуванні та реалізації екологічної політики, серед головних завдань якої є стабілізація і поліпшення екологічного стану території країни шляхом реалізації державної екологічної політики за інтегрованим підходом соціально-економічного розвитку України для забезпечення переходу до сталого розвитку та впровадження екологічно збалансованої системи природокористування.

Основні показники техногенного навантаження на навколишнє природне середовище та витрат на природоохоронні заходи в Україні свідчить про погіршення стану довкілля як життєво важливого середовища для існування людини та складової частини національної безпеки країни. Така ситуація пов'язана, насамперед, із структурними деформаціями галузей економіки України, за яких впродовж тривалого часу перевага надавалася розвитку сировинно-видобувних, найбільш екологічно небезпечних, галузей промисловості. Тому, ці чинники, а також відсутність необхідних обсягів інвестицій для оновлення технологій та здійснення природоохоронних заходів, спричинили незадовільний стан довкілля. Як наслідок, ризик виникнення надзвичайних ситуацій в Україні значно вищий, ніж у розвинутих країнах, зокрема країнах Європейського Союзу..

Аналіз змісту роботи дозволяє дійти висновку, що в процесі здійснення дослідження автору вдалося в цілому успішно вирішити поставлені завдання та зробити певний теоретичний та практичний внесок у вирішення зазначеної проблеми публічного управління.

Тема широко розкрита, особливо детально розглянуто сучасний стан та тенденції розвитку екологічної безпеки в Україні, проаналізовано фактори впливу на забезпечення екологічної безпеки в Україні, охарактеризовано механізми реалізації державної політики в сфері екологічної безпеки

У роботі автором використано сукупність загальнонаукових та спеціальних методів дослідження а саме: метод аналізу і синтезу, метод порівняльного аналізу, методи формалізації та методи дедукції.

Інформаційною базою дослідження Федоренко А.С. є наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, закони України, укази Президента

України, постанови Кабінету Міністрів України, нормативні акти та статистичні матеріали Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України.

Поряд із загальною позитивною оцінкою необхідно звернути увагу на наступне: графічне або схематичне представлення окремих підсумкових положень могли б значно посилити та унаочнити основні наукові результати, які студентом виносяться на захист.

Водночас висловлені зауваження та пропозиції мають в основному рекомендаційний характер і не знижують загальної високої оцінки наукового дослідження, яке в межах визначеної мети та завдань є цілісним, ґрунтовним, завершеним дослідженням актуальної теоретичної та практичної проблеми публічного управління.

Випускна кваліфікаційна робота Федоренко Анни Станіславівни за змістом та оформленням відповідає поставленим вимогам, мета та завдання розкриті.

Враховуючи вищевикладене випускна кваліфікаційна робота рекомендується до захисту та заслуговує на позитивну оцінку.

Рецензент,

начальник управління агропромислового розвитку
Київської обласної державної адміністрації,
к.держ.упр.

Ліна ЩУРЕВИЧ

Завідувачу кафедри публічного
управління та адміністрування
Новіковій Н.Л.

Заява

Я, Федоренко Анна Станіславівна, повідомляю, що за результатами здійснення самостійної перевірки з використанням програмно-технічних засобів у наданій випускній кваліфікаційній роботі на тему: «Реалізація державної політики в сфері екологічної безпеки» не міститься елементів академічного плагіату. У випадках використання прямих запозичень з друкованих та електронних джерел, вказані відповідні посилання.

Робота для перевірки надається у друкованому та електронному варіантах. Електронна версія роботи ідентична з друкованою.

«30» січня 2023 року

(підпис)

Згода

Я, Федоренко Анна Станіславівна, засвідчую, що є автором випускної кваліфікаційної роботи на тему: “Реалізація державної політики в сфері екологічної безпеки ” несучи повну відповідальність за достовірність, точність та повноту поданої у роботі інформації, жодна частина роботи не була скопійована, за винятком випадків, коли робиться належне підтвердження в присвоєнні. Я підтверджую, що у роботі не міститься державної таємниці або інформації для службового користування. Жодна частина цієї роботи не була опублікована мною раніше.

Я даю дозвіл на те, що моя робота буде направлена в інституційний депозитарій Державного торговельно-економічного університету і збережена в базі даних для майбутньої перевірки плагіату.

« 30 » січня 2023 року

(підпис)